

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 32

Sobota, 21. aprila 1934

Leto IX

Delavstvo plača

fašistično sanacijo gospodarstva

Nemčija zdravi socialne razmere na stroške delavstva

Hitler je moder mož. Po njegovih načelih je mogoča ozdravitev gospodarstva na stroške delavstva. Ni pa samo Hitler tako moder, marveč tudi vsa gospoda, ki rešuje kapitalizem in svobodne avtoritarne voditelje.

Kako dela Hitler v Nemčiji?

Že lani je izšla naredba, da morajo podjetja nameščati toliko in toliko novih delavcev in nameščencev. Industrija se je naredbi pokorila ter nameščala določeno število novih ufašističnih uslužbencev. Toda pasja noga. V Nemčiji industrija, razen oboroževalne, ne uspeva. Podjetja so izčrpana, ni rezerv in ni kreditov, pravijo. Toda delavce in nameščence vendar nameščajo,

a nove nameščence in delavce plačujejo na ta način, da zaposlenemu delavstvu znižujejo plače za oni znesek, ki ga mora podjetje plačati novim nameščencem.

V nekaterih obratih, kjer so prav »vestni« šefi, je delavstvo že izgubilo tretjino svojih prejšnjih prejemkov. V dobi enega leta so sreči tisti delavci, ki imajo še tretjino in nameščenci četrtno prejšnje plače. To dejstvo tudi potrjuje silen padec konsuma vseh življenskih potrebščin v Nemčiji.

Zniževanje mezd in »prostovoljni« prispevki za fašistične strankarske »dobrodelne« namene so v Nemčiji silno poslabšali socialni položaj nemškega delavstva, ki bo, čim popusti fašistični fanatizem, vedel do izbruha splošne nejevolje.

Nemški režim torej ni storil mnogo. Njegov uspeh je le v tem, da v kali duši resnico ter razvija sugestivno propagando, ki omamlja zlasti mlajšo generacijo.

Nehote moramo omeniti tudi predavanje, ki ga je imel v soboto v ljubljanski »Soči« vpokojeni direktor Trgovske akademije dr. Ludovik Böhm. Ne maramo prerekati njegovih zgodovinskih ugotovitev, pač pa moramo poudariti njegove trditve glede ozdravitve gospodarskih razmer. Predavatelj pravi, da se še ni našel mož, ki bi vedel pravo pot k ozdravitvi, ker so posledice v različnih deželah različne. Sam pa priporoča štednjo na vseh poljih, redukcijo vseh nepotrebnih izdatkov in

znižanje življenskega standarta, z drakoničnimi zakoni onemogočiti izkoriščevanje, povečati izvoz, zmanjšati uvoz, gospodariti avtarkično ter ustanoviti »gospodarski svet«, ki bo obravnaval pojave križe edino le s strokovnjaškega stališča.

Predavatelj soglaša povsem s Hitlerjem pod dojmom kapitalističnega gospodarskega sistema in njegova mentalitete.

Primarni vzrok gospodarskih kriz je eksploatacija celih plasti človeške družbe, drugi pa neracionalna gospodarska in produkcijska politika, ki pa je le posledica kapitalistične požrešnosti. Če bi torej hoteli v sedanjem gospodarstvu rešiti gospodarsko krizo, bi morali tam vzeti, kjer kaj je in tam kamor so se v daljši dobi stekla vsa dobra, ki jih je ustvarilo delo. Z zniževanjem živ-

Demisija vlade

Nova vlada imenovana

Novo vlado je sestavil zopet g. Uzunović. — Izpadli so ministri brez portfelja. — V sedanjí vladi je 14 ministrov.

Na seji ministrskega sveta, ki se je vršila dne 18. aprila t. l., je ministrski predsednik Uzunović izjavil, da bo predložil demisijo vlade, ker smatra, da je sedanja vlada v glavnem izvršila svojo nalogo.

S sestavo nove vlade je bil zopet poverjen g. Uzunović, ki je že v teku dneva predložil kralju listo svoje nove vlade. Nova vlada je sestavljena sledeče:

Predsednik vlade: Nikola Uzunović; kmetijski minister: Dragutin Kojić; prosvetni minister: dr. Ilija Šumenković; pravosodni minister: Boža Maksimović; prosvetni minister: Svetislav Milosavljević, dosedanji ban Vrbaske banovine; minister za telesno vzgojo: dr. Grga Angjelinović; finančni minister: dr. Milovan Gjorgjević; minister za trgovino in industrijo: Juraj Demetrović; zunanji minister: Bogoljub Jevtić; notranji minister: Živojin Lažić; minister za socialno politiko: dr. Franjo Novak; vojni minister: Milovan Milovanović, armadni general in dosedanji načel-

nik generalnega štaba; minister za gozdove in rudnike: dr. Milan Uimanski, dosedanji generalni ravnatelj gozdarskega podjetja »Šipad«; gradbeni minister: dr. Stjepan Srukulj.

Ob 9. uri so novi ministri prisegli. Z vlade so izpadli vsi ministri brez listnice in sicer: Dr. Albert Kramer, Ivan Pucelj, dr. Lavoslav Handžek, dr. Karamehmedović in general Stojanović.

Novi minister socialne politike je postal dr. Fran Novak, odvetnik v Ljubljani. Pred vojno in med vojno je bil poslanec v kranjskem deželnem zboru in član ljubljanskega občinskega sveta. Baval se je predvsem z gospodarskimi vprašanji. Bil je pristaja narodno-napredne stranke. Za časa boja za splošno in enako volilno pravico v letih 1906 in 1907 pa se je v nasprotju s tedanjim vodstvom te stranke javno zavzemal za demokratična načela in za splošno in enako volilno pravico.

Iz Avstrije

Boj za oblast

Socialisti se živahno gibljejo

Dollfussova politika v Avstriji se nahaja še vedno v težkih porodnih bolečinah. Dollfuss in knez Starhemberg se pogajata o sistemu vladavine. Dočim hoče kancler, da sprejme novo ustavo okrnjeni parlament, zahteva knez Starhemberg, da se ustava uveljavi z diktatom. Knez Starhemberg se je te dni mudil tudi v Rimu, hoteč vplivati na italijansko diplomacijo, da pregovori Dollfussa za fašistično diktaturo. Skoraj gotovo pa je, da pride v vlado knez Starhemberg in da se mu bo moral umakniti Fey.

Nova ustava, naj se sprejme po tej ali oni poti, bo dovoljevala naselitev Habsburžanov v Avstriji.

Minuli teden je policija zaplenila 23.000 izvodov »Arbeiter-Zeitung«, ki so bile poslani iz Brna čez mejo v Avstrijo. Sploh se pa avstrijsko delavstvo jako živahno giblje, o čemer pa avstrijsko časopisje ne sme poročati. — Neprestano ima sestan-

ke, po vseh uradih in obratih ima svoje zaupnike in celo po radijskih postajah. Istotako ne funkcionira v redu ves promet iz političnih razlogov.

Reakcija čuti svojo onemoglost. Zato si pomaga z reklamo. Tako so skoraj vse občine izvolile kanclerja za častnega občana. To so metode vseh nepozitivnih politikov.

Prav aktualno je vprašanje oblike vladavine. Gotovo je, da Avstrija ne bo več republika. Monarhisti menijo, da je ugoden trenutek za povratek Habsburžanov ter prirejajo v ta namen razne »patriotične« manifestacije. Fey je obljubil, da bo to vprašanje pojasnil s stališča vlade.

Socialne demokrate gospod kancler zapira po notah in je že moral zaradi pomanjkanja prostorov po ječah izpustiti iz njih nad 200 fašistov, ki so »manj nevarni« kakor socialni demokrati.

Ministri potujejo

Francoski zunanji minister je obiskal Varšavo; nemški minister Röhm Jugoslavijo; bolgarski ministrski predsednik Mušanov, ki je obiskal London v finančnih zadevah, obišče tudi Berlin. — Potovanja ministrov imajo političen pomen obenem. — Balkan — Anglija — Nemčija bi bil most, če bi se ga posrečilo zgraditi. Celje

ljenskega standarda, to je z nadaljnjim izmozgavanjem širokih delovnih plasti, se morejo gospodarske razmere samo poslabševati in pripravljati nova še večja kriza.

Trajno ozdravitev krize more prnesti le izprememba sistema. Dokler je pa izkoriščanje in eksploatacija »nujnost« in temelj modrosti, o odpravi kriz ne more biti govora.

Avtoritarna oblast v Nemčiji

tudi za vatikanske kroge ni prav priporočljiva, čeprav jo »Slovenec« zagovarja. V Nemčiji so namreč razbili fašisti uredništvo klerikalnega lista v Mannheimu. Ko so fašisti dovršili svoj posel, je pa policija — aretirala uredniško osebje. To je efekt sistema svobodnih avtoritarnih »voditeljev«.

Dober je dovolj, zakaj naj delavstvo strada in propada?

Produkcija naj služi družbi, človeštvu, pa ne bo več potrebna, da bi si gospodarski učenjaki razbijali glavo z inflacijami, deflacijami in gospodarskimi krizami.

Prej pa morajo postaviti svoje modrovanje na interese človeštva, ne kapitalizma.

Imperialistični kapitalizem triumfira

Kitajski zid v Evropi?

Mednarodni politični položaj v Evropi postaja kritičnejši. Napetost povečavajo fašistične diktature, ki hujskajo neprestano narode med seboj ter vodijo izključno militaristično-imperialistično politiko. V tem se vidi vsa grozota, ki zbuja po celi Evropi nezaupanje ter odvrča vse države od politike konsolidacije.

Naravno je, da je tudi za militarizem v tem položaju ustvarjen najboljši predpogoj. Vse države imajo pred očmi »varnost« in se zaradi tega grozovito oborožujejo in zavarujejo svoje meje.

Z ozirom na ta položaj imata zlasti Francija in Belgija grandiozen načrt, ki bi naj zavaroval vso mejo proti vzhodu, to je proti Nemčiji in Italiji. Meja bi se samo ob švicarski meji ne utrdila. Obe državi namravata zgraditi ob svojih mejah betonski železni oklep ob vsej meji od Severnega pa do Sredozemskega morja. Ta ogromna obmejna utrdba bi bila obenem temeljito oborožena, ob njej bi bili izvedeni kanali, da bi v slučaju potrebe poplavlili vse ozemlje pred seboj. Trnjavski pas bi imel tri predele z mnogo stotin trdnjav, ki bi vsekakor preprečile vpad v Francijo ali Belgijo.

Načrt sta izdelala belgijski in fancoski generali štab.

V francoskih vojaških krogih absolutno prevladuje mnenje, da se Nemčiji ne sme dovoliti oborožitev. Zaraditega je tudi malo verjetno, da bi se glede angleškega predloga dosegel sporazum in bo skoraj gotovo tudi akcija za razorožitev, ki jo vodi Henderson kot reprezentant Društva narodov, dosegla malo uspeha.

To seveda prihaja od tod, ker Društvo narodov, to je države, ki so v njem, nočejo stvari resno obravnavati, ker ne odločuje politika, marveč le imperialistični kapitalizem posameznih velesil.

Te grozne vesti so kričeč opomin, kako silno potreben je povratek k demokraciji in politika sporazuma med narodi. Današnja politična vzgoja je zločin nad človeštvom, diktatura kapitalizma pa si v tej atmosferi mane roke in triumfira.

Napetost v Španiji ne popušta

Tretja obletnica španske republike

Tretja obletnica republike se praznuje v znamenju atentatov, štrajkov in obsednega stanja. V Valenciji traja štrajk v elektrarni, pri vodovodu in v plinarni še dalje. Levičarji so popolnoma razbili lokale fašističnih organizacij. V Saragozi se nadaljuje štrajk z nezmanjšano strogostjo. Ravno tako v mnogih drugih mestih. V Barceloni je prišlo prilikom oficijelnih republikanskih svečanosti na ulicah do pravcate bitke in so bile dve osebe ubite, osem pa težko ranjenih. V Sevilli je bilo med proslavo radi izgredov 110 oseb aretiranih.

Francija izžene Trockega. V francoskem javnem mnenju se pojavlja zahteva, da vlada Trockega izžene, če se ugotovi, da se je politično udeleževal, sicer bodo odredili, da se vrne zopet na Korziko. Zlasti se za izgon zavzema vse reakcionarno časopisje, češ, da je bil svojčas že izgnan iz Francije.

Mali rudniki uspevajo na račun delavstva

Rudnik Šemnik pri Zagorju

Še pred nedavnim časom smo poročali o neznosnem položaju rudarjev pri takozvanih »malih« rudnikih. Značilno pri tem je, da se pri teh rudnikih praznovanje šihov ne pozna, ker imajo vedno dovolj naročil. Res, čisto prav je imel nek veliki gospod, ki je pred meseci obiskal rudarje na tem rudniku in ki so prej delali pri rudniku, katerem je on načeloval, ko je rekel: »Le pridni bodite, tukaj boste pa lahko vse šihite napravili!«

Kako je to mogoče? Ljudje, ki so danes mesece in leta brezposelni, so pod težo svojega obupnega položaja primorani sprejeti delo v vsako ceno. Nadalje se v okolici takih rudnikov nahajajo kmetje, kateri si po večini živež doma pridelajo in delajo potem pri rudniku tudi za vsako plačo. Podjetniki pa, dobro poznavajoč ta položaj, prav nesramno izkoriščajo ene in druge. Ne samo da jim plačujejo nesramno nizke mezde, še kršijo zakonske predpise, kateri bi morali služiti v zaščito delavstva.

Ako tudi pri zgoraj navedenem rudniku temeljnih plač sploh ni, v jami dela vse v akordu in znaša povprečni zaslužek 28—33 Din za kopača, učni kopač pa prejme Din 2.50 in vozač pa Din 7.— na storjeni šihit manj. Zunanji delavci pa imajo v splošnem samo Din 20.— na šihit. Pri tem pa morajo jamski vozači voziti po izprani progi, kjer voda tako močno curi s stropa, da so vedno premočeni do kože.

Ker ima ta rudnik tudi dovolj naročil, se večkrat delavstvo določa za nedeljsko delo. Ako se pa potem eden ali drug rudar predrzne zahtevati 50% doplačilo, takrat je g. obratovodja takoj tu z izjavo, da kdor noče delati brez poviška, pa naj gre, da bo pač nastavlil druge.

Na tak način dosežejo ti »mali« rudniki neverjetno nizke režijske stroške na račun bednega delavstva in vržejo potem svoj premožni konkurenčno na trg. Ker smatramo, da je tako izkoriščanje delavstva kvarno ne samo zanj, temveč se s tem rušijo zdravi temelji naroda in s tem v zvezi države, katero ta narod predstavlja, smatramo za potrebno opozoriti pristojno rudarsko oblast na te »male« rudnike, z zahtevo, da naj jim posveča v bodoče več pažnje.

Kaj je demokracija? Demokracija je državna vladavina, v kateri odloča večina. Če je večina meščanska, ima meščansko politiko — če je socialistična, je nje politika socialistična. Demokracija ni »meščanska« in ni »socialistična«, marveč je le demokracija. V tem oziru je potreba več jasnosti tudi med delavstvom.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Volitve na Čehoslovaškem?

Registracija političnih strank

Leta 1935. poteče volilna perioda ustavnih korporacij na Čehoslovaškem. Socialna demokracija se pripravlja že sedaj na te volitve, ki utegnejo biti marca meseca 1935. Volilo se bo v parlament, senat, deželne zbornice in okrajne zastope. Zadnje volitve so bile 2. decembra 1928.

Češka in nemška socialna demokracija je ustanovila

skupen odbor

predvsem za reševanje socialnopolitičnih vprašanj in zastopanje teh v ustavnih korporacijah.

Novost pa uvedejo na Čehoslovaškem s tem, da se bodo morale do sledj svobodne politične organizacije registrirati. Vlada se že bavi s tozadnim zakonskim načrtom. Temu načelu se pridružujejo skoraj vse meščanske stranke, češ, da je pri volitvah prevelika razcepljenost. Kandidira namreč po trideset in več strank. Po novem zakonu neznatne stranke ne bodo mogle nastopati pri volitvah.

Avstrijska socialna demokracija na delu

30 socialnih demokratov je bilo na Dunaju in v okolici aretiranih.

Te aretacije so v zvezi z odkritjem široko razpredenega in dobro organiziranega tihotapstva marksistične literature iz Čehoslovaške, predvsem iz Bratislave, v Avstrijo. V Falkensteinu so našli v nekem skrivališču 6300 izvodov Bauerjeve brošure. 14. aprila so v nekem tovornem avtomobilu, ki je privozil iz

Bratislave, našli 23.500 izvodov »Arbeiter-Zeitunge«, ki se tiska v Brnu in ki je bila namenjena raznim zaupnikom, da jo razdele po Dunaju. 15. aprila so pri Schwechatu ustavili auto z 15.000 izvodov »Arbeiter-Zeitunge 8. številke. Vsi obtoženi se bodo morali zagovarjati radi »veleizdaje«.

Junaki nove dobe!

Ves svet mora priznati, da vrši ruska sovjetska vlada poleg velikih del industrializacije dežele tudi nadčloveško delo za prosveto in znanstveni napredek prej tako zaostale države. Ne le, da je izobrazilo ljudstva napredovala; ne le, da je bilo skoro vse prej nepismeno ljudstvo izobraženo v čitanju in pisanju; ne le, da so nastale cele književnosti narodov, ki prej niso imeli niti svojega književnega jezika, ne le, da je država sama izdala zbrane spise ruskih in drugih svetovnih klasikov; ne le, da je ruska-sovjetska književnost povsem nekaj novega, živega in zdravega v svetovni književnosti — tudi znanost napreduje. Ne le fizika, ne le kemija, ne le medicina, v katerih panogah dan za dnem čitamo, o novih dognanjih sovjetskih učenjakov in znanstvenikov — marveč napreduje tudi astronomija, geologija, meteorologija, prirodnoznanstvo itd. — skratka vsa država deluje in napreduje. O tem ni dvoma. Čitali smo že o ruskih junakih mnogo, in zadnji niso bili oni trije, ki so se dvignili v stratosfero, ki so dosegli najvišjo točko in višino, kar jih je bilo kdaj doseženih, pa so pri povratku na zemljo padli kot žrtve znanosti.

Pred očmi celega sveta se je te dni odigral zadnji akt neizmernega junaštva, ki ga premorejo ljudje, čeprav žive v zmaterializirani, proletarski, socialistični državi. V znanstvene svrhe je odplul lani ledolomilec »Čeljuskin« na pol, da ugotovi, če je možen prehod preko Ledenegega morja. Na tej poti so ga pa zagrabile ledene mase, ga stisnile in 13. febr. t. l. se je morala vsa posadka s poveljnikom prof. Schmidtom izkrcati na ledeno ploščo. Skupno 110 ljudi v številni otroke in žene. Kmalu je vihar to ledeno ploščo še odtrgal od celine in plaval je v vsi posadko prosto po ledenem morju. Nevarnost, da se plošča zdaj, ko se bliža pomlad in prihajajo toplejši morskimi tokovi, raztopi ali vsaj razcepi, je bila vsak dan večja. Sovjetska vlada brodolomcem ni pustila na cedilu. Najprej jim je preskrbela na ploščo z letali radio-oddajno postajo in akumulatorje, nato je dovažala nove zaloge živil itd., kmalu je pogumni letalec Ljapidevski rešil večino žena in otrok (nekih 16), toda nadaljnji poskusi so bili zaman. Vlada je pošiljala na pomoč ledolomilce, vendar brez uspeha. Slavni »Krasin« se je podal celo na pot okrog sveta. Preplul je Tihomorje, preplul je Panamski preliv, zdaj plove preko Atlantika, da poskusi priti brodolomcem z evropske strani na pomoč. Toda ta pot je dolga in ni bilo moč čakati še dalje. Letalci so poskušali, tvegati življenja

in storili pač vse več, kakor je to mogoče zahtevati od posameznega človeka. Da, uspehi je kronal napore. Od 8. t. m. do 13. t. m. so rešili vse brodolomce, 84 po številu. Junaki kakor Molotov, Ušakov, Slepnev in Kaminin so to storili. Kaj si moremo mariti sploh predstavljati to delo: Prileteti z letalom za dve osebi štirikrat na dan na pokajočo ledeno ploščo in rešiti pri vsakem letu ne dve, marveč pet oseb? In to pri mrazu 40 stopinj pod ničlo? Letalo preobložiti, po enega brodolomca zaviti in privezati letalu ob krila, kaj ni to junaštvo brez primere? In takemu junaštvu je uspelo rešiti vse brodolomce in znanstveno ekspedicijsko v red. Celo eskimske pse, ki so delili z ekspedicijsko vse trpljenje, so letalci rešili in jih niso pozabili.

To so bila junaštva ki jih danes opeva in nad katerimi strmi ves svet. Da, resnično strmi, saj jih ni bil vajen. Običajno so se vršili poskusi, ko pa niso takoj uspeli, so se ljudje prepustili kar svoji usodi. Saj so bili za današnji družabni red ljudje pač samo številke.

Toda novi — dasi zmaterializirani — ljudje vedo, da je dragoceno vsako življenje, da se je treba za vsako življenje pobrigati in mu nuditi pomoč kakor samemu sebi. To zmaterializirano človečanstvo, to zmaterializirano človekoljubje in cenitev vrednosti vsakega človeškega življenja, to zmaterializirano zapostavljanje lastne nevarnosti pred koristimi celote, kakor so ga pokazali ruski letalski junaki, to je oni idealizem, ki bo nosilec nove dobe. Eden za vse, vsi za enega!

Zakaj vse to. V čast in zahvalo junaštvu predvsem. Pa tudi v opomin vsem nam in vsem onim, ki trdijo, da »zmaterializirani« ljudje, ki gledajo na razvoj z očmi historičnega materializma, niso zmožni idealizma, da nimajo morale, da nimajo človečanstva — marveč samo neke manjvredne lastnosti, neka ničvredna čustva, dasi dan za dnem dokazujejo uprav nekaj povsem nasprotnega. Veseli nas, da je celo »Slovevec« tako navdušen nad ruski junaki, da jih tako hvali in povzdiguje, še bolj bi pa bili veseli, če bi ob teh dejanjih tudi skesano priznal: vse, kar sem pisal slabega o teh »brezbožniških« ljudeh, o teh »materialistih brez vesti in duše«, ni resnično in sem se motil, kajti dokazali so z dejanji, da so res ljudje v pravem smislu besede. Potem bodo imeli vsi slavospevi šele pravi učinek in pravi pomen, potem bo šele prav ocenjeno delo teh junakov.

S—s.

Doma in po svetu

Javna dela in bednostni fond. Iz znanega bednostnega fonda deli Banska uprava od časa do časa na posamezne srece večje vsote denarja za javna dela, pri katerih imajo prvenstveno pravico do zaposlitve brezposelni. Čeprav je brezposelnost zelo velika, še doslej nekateri srece niso porabili prve dotacije, marveč študirajo, kakšna dela naj bi pričeli, brezposelni pa pri tem stradajo. Sedaj je nakazana že druga dotacija ter je dolžnost prizadetih srezkih odborov, da začno nujno z deli in zaposlovanjem brezposelne.

Evgen Demetrovič, ki je prejšnji teden v Zagrebu umrl, je brat ministra Jurija. Oba brata sta nekaj časa sodelovala v delavskem gibanju, pozneje se mu pa odtujila ter prešla k meščanskim strankam. Spor je izhajal iz prepira zaradi takratne delavske tiskarne. Evgena je zadel srčna kap in je bil star 52 let.

1200 dunajskih občinskih nastavlencev je nova dunajska uprava odpustila. Nekateri od njih so bili upokojeni. Klerikalna metla srdito pometala.

Pri nedeljskem kmečkem zletu v Grazu, kjer je govoril dr. Dollfuss, prišlo do raznih nemirov in sta imeli policija in žandarmerija polne roke dela. Ze v okolici kolodvora so goste pozdravljali raz plotov številni lepaki, ki so jih nalepili socialni demokrati; a po ulicah je bilo natrosenih vse polno socialističnih letakov in papirnatih kljukastih križev, ki so jih raztrosili nacionalni socialisti. Na trgu, kjer se je vršil shod, je med kanclerjevim govorom eksplodirala bomba, ki je občutno poškodovala fasado neke hiše. Radio, ki je prenašalo Dollfussov govor, so neki saboterji ves čas motili, tako da se ga dolgo časa ni moglo razumeti. Med policijo in socialisti je v nekih ulicah tudi prišlo do streljanja.

Papen postane nemški poslanik v Kvirinalu. Hitler ga pošlje v Rim, da bi posredoval v verskem (cerkvenem) sporu med Belinom in Vatikanom.

Nemških beguncev je nad 60.000. Komisar za preskrbo nemških beguncev, ki jih je bilo nad 65.000 poroča, da je teh največ v Franciji in na Čehoslovaškem. James G. Macdonald pravi, da je med inteligenti dobilo nameščenja na vseučiliščih že 245 profesorjev (Anglija 170, Istanbul 35, Holandija 40. Tisoče juristov in zdravnikov pa še nima službe.

Trocki, ki je bil izgnan iz Francije, se baje naseli v Španiji.

Da se polasti nalivnega peresa je v Bukaresti ubil dijak Petar Dinsescu narodnega poslanca dr. Euzebija Popovica.

V Parizu je prišlo med fašističnimi kolporterji in levičarji do pretepa in je bilo 6 oboroženih članov »Francoske solidarnosti« aretiranih. Državni uradniki so uprizorili enourni protestni štrajk in javni obhod z rdečimi zastavami in petjem »Internationale«.

V Posaerju so pretepi med komunisti in hitlerjevci na dnevnem redu. Slednji uporabljajo vse sile, da bi prebivalstvo pripravili za bližajoči se plebiscit, da bi glasovalo za vrnitev k Nemčiji.

Tone Maček:

63

Slučaj Kumberger

Pred gradom so se ustavili; prostrano dvorišče je ločila od ceste visoka železna ograja, skozi katero so vodila široka vrata iz železnih palic, ki pa so bila zaprta. Od nekod sta pridvela v divjih skokih dva velika psa z razprtima gobcema, ki sta se z ljutim renčanjem zagnala proti vratom. Na dvorišču se je pojavilo par hlapcev s palicami v rokah.

Množica je obstala: Kaj sedaj? Vsi pogledi so se uprli tja, kjer je na čelu sprevoda blestela rdeča kapica. Neznanec je stopil k vratom in jih potresel. In glej, že so bila odprta. Psa sta takoj umolknila, in se z mahanjem repov prilizovala neznanecu.

— Vsi za menoj! je zaklical neznanec in množica je kakor temen val s ceste zalila prostrano dvorišče. Hlapci so ji hoteli zastaviti pot, a neznanec je samo zamahnil z roko in odstopili so molče in se poskrili za vogali.

Šum je zbudil rudniškega gospoda, da se je nevoljen dvignil iz pernice in je v jutranjem plašču stopil ven na balkon. Nudil se mu je nepriča-

kovan prizor; pred seboj je videl morje človeških glav, ki so do zadnjega kotička napolnile široko dvorišče. In pograbila ga je velika jeza: Nezaslišano! Kaka predrznost! Kako more ta sodrga?! Hlapci! Kje so hlapci!?

Nihče ni priskočil na njegovo povelje. Množica se je pasla na njegovi nemoči. Množica se je smejala in mu kazala krepke zobe mladih rudarjev in brezobze čeljusti starcev. Gospod se je brezmočno oziral krog sebe, ne prispe li odkod pomoč. Bil je sam, nasproti tej režoči se masi. Prijemal se je za glavo in si trl oči, ne sanja li.

Tedaj je zaorilo iz stoterih grl:

— Pravice hočemo!

Gospod je vztrepetal:

— Povejte, kaj želite.

In iz stoterih grl se je razleglo stotero želja in protestov, ki so se zliji v nepojmljiv golč in vihar, ki se je odbijal od bližnjih gospodarskih poslopij in se zaganjal preko ceste ob bližnje griče. Tedaj pa je stopil neznanec na grajske stopnice in je zamahnil z roko. Takoj je vse utihnilo.

— Na ta način vas nihče ne bo razumel. Dovolite, da v vašem imenu stopim h gospodu in mu predložim vaše želje. Izberite tri zastopnike, ki naj gredo z menoj.

Po kratkem posvetovanju se je izluščilo iz prvih vrst troje rudarjev, ki so z neznanecem izginili v veži.

Boj je bil trd a kratek. Neznanec je predložil gospodu že izgotovljeno skupnostno pogodbo v podpis. Gospod je nekajkrat razburjen premeril svoj kabinet iz kota v kot. To da bi naj podpisal? Kaj si vse drznejo zahtevati? Osemurni delavnik, pogodbeno mezdo od metra na izkopu, minimalno plačo pri režijskih delih, da se jim prizna organizacija in izvoljeni zaupniki, da si smejo ustanoviti lastno konzumno prodajalno in še marsikaj takega.

— Ne podpisem, je dejal. — Tega bi mi še cesar ne oprostil.

— Ne zahtevamo cesarjeve, ampak božje pravice! je zaklical neznanec, ki je prijel gospoda za roko in ga odvedel k odprtemu oknu, kjer mu je pokazal morje temnih, mrkih glav na dvorišču.

— Tu, glej, je praviča. Če ne podpišeš, zadostuje en sam znak moje roke in vse tvoje razkošje se bo razsulo v prah in pepel, rude v tvojem rudniku se bodo spremenile v navaden kamen in ti sam boš moral po deželi od hiše do hiše prositi kruha, ki ti ga bodo grenili s prokletstvom! (Dalje prihodnjik.)

V ogledalu

Čast vzeti je lahko, čast vrniti pa težje — in bolj nerodno. Z velikimi napisi, z dvojno mastnimi črkami so pred tednom dni naši listi s »Slovenecem« in »Jutrom« na čelu objavili vesti o spreobrnitvi znanega socialističnega vodje v Nemčiji Severinga in o njegovi spokorniški knjigi »Moja pot k Hitlerju«. V nekaj dneh se je pokazalo, da je vse to največja nesramnost, ki si jo je mogel kapitalistični in fašistični tisk vseh držav izmisliti, da ogrdi vodjo socialne demokracije. Avtorji te race so se izgovorili na 1. aprila, naši trije: »Slovenec«, »Jutro« in ata »Narod« pa niti tega niso storili. Pustili so Severingu madež in nimajo poguma niti odkritosrčnosti dovolj, da bi šli in ga izprali. »Slovenec« sicer med »Utrinki« pred nekaj dnevi jadikuje o tem, da si je vso stvar izmislil neki komunistični list in naj Severing njega prime, »Jutro« pa »Narod« pa še tega ne javljata. Da, da, taka je morala: Reci, a onda uteci! Pfu!

Franc Pliberšek:

Socialno skrbstvo v Trbovljah

Ni menda danes države na svetu, ki bi ne bila primorana baviti se s socialnimi problemi svojih državljanov. Tako tudi najbrže ni občine v naši državi, katera bi bila obvarovana teh socialnih skrbi, ki so od dne do dne bolj pereče.

To velja tudi za občino Trbovlje. Z razvojem rudnika so sicer nekateri na račun delavstva obogatili, ali to so bili le posamezniki.

Trboveljska premožokopna družba je črpala neizmerne zaklade zlata iz trboveljskega rudnika, ki se je stekalo v banko na Dunaju in Parizu. Pretvarjala je življenske sile tisočev slovenskih proletarcev in bajtarjev v suho svetlo kovino.

Rasle so palače za palačo, saj so drdrali noč in dan, mesec za mesecem, leto za letom, desetletja za desetletjem proti jugu in zahodu, proti severu in vzhodu vlaki s črnim diamantom, katerega so tudi sami sproti požirali v svojo okroglo nenasitno žrelo. Črni krt, ki je naril črni diamant na dan, je pa stanoval v umazani luknji, v luknji, kjer je bilo po šest, pa tudi po dvanajst duš.

Trbovlje je slišalo nešteto smrtnih krikov, pri eksplozijah, pod kolesjem, pri skrivni moči elektrike, v odprtih grobih shaftov. Vse to ni motilo onih, ki so bili na solncu, v salonih, v raji.

Ako bi se ta krik združil z onimi, ki so žrtvovali svoje ude, z onimi, ki so kriknili vsled obupa, bi segel do zvezd.

V samotnih urah bi se človek vprašal, zakaj vse to? Ali bi ne bilo bolje, ako bi se po današnjih razvalinah Doberne pasle šrede govedih, šrede ovac? Ali ne bi bilo bolje, ako bi se nad današnjo sajasto dolino od Špicberga odbijala zvonka pesem pastirjev z Doberne in Ojstra.

Ali bi ne bilo bolje, ako bi se danes tam, kjer stoji sedaj cementarna, stala ogromna skala, ki je vezala v eno enoto oba hriba in na ta način tvorila v današnji trboveljski dolini, kjer se nahaja sedaj toliko gorja, ljubko jezero. Jezero, v katerega kristalni vodi so plavale številne ribe, jezero, h kateremu so v mesečini prihajali pit kosmatinci, leopardi in druga zverjad.

Kaj imajo današnje Trbovlje od vsega tega? Mnogo hiš in neizmerno mnogo pomanjkanja in bede.

Gospodarji rudnikov so odvažali milijarde vrednote, zapuščali so pa izrabljena telesa trboveljski občini v oskrbo.

Tudi poprej, ko še ni legla kriza kakor mora na dolino, je občina Trbovlje morala skrbeti za številne onemogle, izčrpane rudarje. Ustanavljali so se ubožni fondi, katere je posebno delavsko zastopstvo povečalo v težke stisnoče. Socialno skrbstvo je bilo potrebno tudi tedaj, ko je bilo denarja v izobilju. Ali vseeno nas je našla kriza nepripravljenih.

Ko je trkala beda na vsa okna v občini, se je hlatalo na levo in na desno, nazaj in naprej, ustanavljali so se prehranjevalni odbori, katere se je menjavalo kakor se menjava aprilske vreme. Z intenzivnim sodelovanjem delavskega zastopstva so se ustanovljale kuhinje, delile podpore. Začele so se klikarske intrige in s pomočjo užaljenih gospodov se je izbacilo iz prehranjevalnih odborov delavsko zastopstvo.

Potem se je začel teater. Eden se je hotel izkazati bolj socialnega kakor drugi. Eden se je hotel izkazati bolj »narodnega« kakor drugi.

Brezposleni in delno zaposleni rudarji so bili od vse te socialnosti in rodoljubstva zmiraj bolj lačni in raztrgani. Prišlo so občinske volitve. Zmagala je delavska lista. Zmagali so tisti, ki so s svojim prejšnjim delom pokazali, da so zares delavski zastopniki. Brezposelnih je rekli: »Vendar enkrat, obokana ženica je rekla: »Hvala bogu«, rudarji so pa rekli: »Tako je prav!«

Prišli so pa tudi Rudli in so rekli to je pa že prevelika blažnja, to ne sme biti.

Čas je mineval. Kriza je naraščala. Brezposelnost pritiska. Rudarji praznujejo. Petnajst tisoč lušč čaka na podporo. Prehranjevalni odbori so pa v mesecu decembru leta tisočdesetstotidesettri zaspaš spanje pravičnega.

Širite naš list!

Lepo uspeli šhod mariborskih lesnih delavcev

Dne 8. aprila t. l. se je vršil šhod mariborskih lesnih delavcev v veliki dvorani Delavske zbornice, katerega se je udeležilo okrog 60 mizararskih pomočnikov.

Zborovanje je vodil s. Serap, ki je v jedrnatih besedah orisal mizararski položaj lesnega delavstva, ki trpi vsled velike brezposelnosti, maloštevilnim zaposlenim pomočnikom se pa stalno reducirajo urne mezde.

Po izvajanjih s. Čeha in g. Koterja, ki je omenil škodljiv vpliv tkzv. umazane konkurence in šušmarstva, kakor tudi konkurenco s strani mariborske kaznilnice, so nazvoči mizararski pomočniki izjavili, da delovanje Pomočniških odborov ne rodi nobenih uspehov in da se bo treba v bodoče boriti le v okviru močne svobodne strokovne organizacije.

Pred zaključitvijo zborovanja je bila prečitana in odposlana združbi mizararskih mojstrov v Mariboru sledeča resolucija:

Mariborski mizararski pomočniki, zbrani ne shodu dne 8. aprila t. l. v Delavski zbornici v Mariboru, ugotavljajo:

1. V zadnjem času se opaža, da mizararski mojstri kakor tudi stavbni podjetniki stalno znižujejo že itak nizke plače mizararskih pomočnikov;

2. da delajo mizararski pomočniki po gotovih delavnicah pa 12 do 14 ur na dan, medtem ko morajo zopet drugi pomočniki

delno ali popolnoma brezposelni stradati;

3. da se kljub jasnim in točnim določilom obrtnega zakona in zakona o zaščiti delavcev nadure ne plačujejo s 50% poviskom;

4. da je takozvana umazana konkurenca, ki se je poslužuje gotovi mojstri naše stroke, tudi glavni vzrok mizernemu stanju lesnega delavstva.

Ker odklanja lesno delavstvo namere mojstrov, da bi se zvalila vsa bremena današnje gospodarske krize na ramena delavstva, zato zahteva:

1. Da se potom primerne kolektivne pogodbe ustavi nadaljnje znižanje delavskih mezd;

2. da se striktno izvajajo zakonita določila o delovnem času in o plačevanju nadur;

3. da se skuša zatreti škodljivo umazano konkurenco na katerikoli način in da se naj poslužuje v boju proti podeželski konkurenci istih metod, ki so v rabi v Zagrebu;

4. da se z ozirom na veliko brezposelnost v mizararski stroki sprejemanje vajencev čimbolj omeji;

5. da se mojstrske izpite kakor tudi izdajanje novih obrtnih pravic se omeji na skrajno potrebo in po resnični sposobnosti kandidatov.

Maribor, dne 10. aprila 1934.

Ljubljana

Brivski lokali in nedeljski počitek

Brivski pomočniki se že dolgo časa bore za obvezni nedeljski počitek in tudi velik del brivskih mojstrov je že opetovano postavil zahtevo, da naj se nedeljskih počitek uzakoni, a doslej je bilo vse zaman. Zadnji redni občini zbor Zdrženja brivcev, frizerjev in lasuljarjev v Ljubljani je z velikansko večino sklenil, da imajo biti vsi brivski in frizerski lokali v ljubljanskem policijskem rajonu od 15. aprila dalje ob nedeljah zaprti. Ta ukrep ni po volji peščici manjših obratovalcev, ki menijo, da so brivski pomočniki in pomočnice navadni stroji in lahko delajo noč in dan ter so začeli proti temu ukrepu akcijo, da se ukrep ne bi izvedel. Ker pripravlja Banska uprava novo Naredbo o odpiranju in zapiranju trgovinskih in obrtnih obratov v Dravski banovini, pričakujemo, da bo izvedla sklep prizadetih lastnikov brivskih obratov in enodušno zahtevo vseh brivskih pomočnikov in pomočnic ter da bo dopolnila člen 16 in 26 predloženega naredbi, da morajo biti brivski in frizerski obrati ob nedeljah brez izjeme zaprti.

Podružnica »Prijatelj Prirode« v Ljubljani vabi v nedeljo, dne 22. t. m. vse svoje

člane in prijatelje na skupni izlet na Janče. Odhod iz Ljubljane ob pol 6. uri zjutraj z vlakom do Zaloge, povratek ob 18. uri z vlakom iz Laz. Vso prehrano je treba vzeti s seboj. Zbirališče pred odhodom vlaka pred glavnim kolodvorom. K številni udeležbi vabi odbor.

Kako zaposliti duševne delavce. Društvo »Delo in eksistenca« bo priredilo v nedeljo, dne 22. t. m. ob pol 10. uri dopoldne v dvorani Delavske zbornice javno zborovanje, na katerem se bo razpravljalo o vprašanjih: »Kako zaposliti duševne delavce?« in »Kam z našo izšolano mladino?« Ti vprašanji spadata v celotni problem brezposelnosti, za katerega se mora nekoliko bolj aktivno zanimati vsa javnost, ker ga je tudi edino s sodelovanjem vse javnosti mogoče zadovoljivo rešiti.

Vlagaj prihranke v Splošno kreditno društvo Ljubljana, Aleksandrova cesta 5, ker redno izplačuje vloge in odobrava posojila proti poroštvi.

Maribor

Sestanek zaupnikov svobodnih strokovnih organizacij

Minulo nedeljo se je vršil v dvorani Delavske zbornice zaupniški sestanek, ki ga je sklical Krajevni medstrokovni odbor v Mariboru.

Povabilu na sestanek se je odzvalo veliko število zaupnikov tako, da je bila dvorana polna.

K prvi točki dnevnega reda je poročal s. Petejan, ki je obširno orisal delovanje Delavske zbornice in sicer od časa, ko se

je sestala prva skupščina naprej. Zaupniki so pazljivo sledili in pritrjevali izvajanjem s. Petejana.

Sledilo je poročilo s. Jelena, ki se je v svojem govoru bavil z organizacijskimi vprašanji in prireditvijo akademije, ki se bo vršila v soboto, dne 5. maja v Unionski dvorani. Zaupniki so se po zaključku sestanka razšli z zavestjo, da je treba izvršiti še mnogo intenzivnega dela med delavstvom in okrepiti celoten delavski pokret.

Akademija

Krajevni Medstrokovni odbor in delavska kulturna društva v Mariboru prirede v soboto, dne 5. maja 1934 v dvorani pivovarne »Union«

akademijo

s pestrim sporedom. Začetek ob pol 20. uri. Vstopnina od 2 do 10 Din. Vstopnice se dobijo pri zaupnikih, v papirnici »Ljudske tiskarne« in v upravnistvu našega lista. Opozorjamo na to, da je delavsko prireditve vse delavke in delavce, da si pravočasno nabavijo vstopnice.

Železničarji, člani »Nabavljalne združbe državnih uslužbencev v Mariboru« so vabljeni, da se udeležijo občnega zbora zadruge, ki se vrši v nedeljo, dne 22. t. m. ob 8. uri dopoldan v Narodnem domu, vsled važnosti polnoštevilno. Člansko izkaznico ali nakupno knjižico prinesite seboj.

Burno zborovanje nacionalnih železničarjev. Minulo soboto se je vršilo v Narodnem domu zborovanje nacionalnih železničarjev. Ker je bilo na dnevnem redu vprašanje »Mariborskega podpornega društva«, se je tega zborovanja udeležilo tudi mnogo železničarjev, ki pa seveda niso pristajali te organizacije. Takšnega obiska pa ni bil prav nič vesel predsednik g. Tumpej, ki je uvođoma izjavil, da je to člansko zborovanje »nacionalnih« in zahteval, da se vsi ostali odstranijo. Nad 500 železničarjev je nato z glasnimi protesti zapustilo zborovanje. Toda nacionalni se menda med seboj niso nič kaj razumeli ter je na račun vodilne gospode padlo mnogo pikrih opazk, kakor n. pr.: »Hujskate samo proti marksistom, sami pa ne napravite nič.« »Ako člani nimamo pra-

vice govoriti je bolje, da zapijemo denar, ki ga plačujemo za organizacijo! itd. — V vrstah železničarjev se je pričelo svitati! Vsake demagoģije mora biti enkrat konec. Puble fraze nimajo več učinka, kadar teče voda v grlo.

Predavanje »Svobode«. Minulo sredo se je vršilo zanimivo predavanje, na katerem je govoril s. prof. Teplý o »Nacionalizmu in delavskem gibanju«. Predavatelj je v svojem referatu na lahko razumljiv način obrazložil pomen nacionalizma, ki je, dokler se bori za osvoboditev naroda, revolucionarnega značaja, ko pa doseže svoj cilj, pa kaj lahko postane reakcionarno gibanje, katerega se poslužuje kapitalizem nazven in naznotraj, kar najbolje dokazujejo italijanski, nemški in avstrijski fašizem. Za svoja izvajanja je s. Teplý žel mnogo odobravanja.

Če bi bil most na Mariborski otok že gotov, bi imeli v teh zgodnjih vročih dneh najbrž že mnogo kopačev na otoku. Zadnja povodenj je pa pripravljala dela pokvarila in še ni gotovo, kedar bo lahko ta most dogotovljen. Ker je vedaj Drava stalno visoka, se druga betonska soha v strugi ne bo mogla dovršiti in se bo provizorno namođestila z leseno.

Še ena nova stavba. Na vogalu Prešnerove in Maistrove ulice namerava trdnika Wögerer zgraditi trinadstropno stanovanjsko hišo.

V šentilju je ubil 23letni Franc Heričko svojo mačeho, 60-letno prevziteljico Terezijo Heričkovo.

V gozdovih ob Tre hribnikih je torišče mariborskih nepridiprav in prostitutk, ki so v veliko moralno spodtiko vsej javnosti, ki si radi njih ne upa te lepe okolice uporabljati za svoje sprehode. Ta okolica spada v območje občine Košaki in v varstvo okoliške žandarmerije in nima mestna policija na njo nikake kompetence. Časopisje poziva oblasti, naj temu predelu posvete več pažnje in naj s pogostimi in nadnimi racijami očistijo to okolico elementov, ki so se tam vgnezdili. ZAKH B. 111

Schichtov
RADION
pere sam!

10.000
kuhinjskih
briselj

opere gospodinja v svojih zakonskih letih. Koliko truda ima že samo s perilom za družino — kako naporno je bilo mencanje in otepanje, ko je morala biti ure in ure sklonjena nad pralnim čebrom!

Zdaj si gospodinja delo lahko olajša in varuje svoje moči... s Schichtovim Radionom. Zakaj Radion pere sam.

Tako lahko je zdaj to:

- A) zvečer se perilo namoči,
- B) drugo jutro se Schichtov Radion v mrzli vodi raztopi, v raztopini pa se potem kuha perilo vsaj 15 minut,
- C) nato se perilo izpere najpoprej v topli, potem v mrzli vodi, dokler ni voda čista... in perilo je oprano!

Brez mencanja, brez otepanja prizanesljivo in hitro kakor sneg belo perilo s Schichtovim Radionom.

Ne muči se!

Vzemi SCHICHTOV

RADION

Repertoar Mariborskega gledališča

Petek, 20. aprila: Zaprt.
Sobota, 21. aprila ob 20. uri: »Hokuspokus«. Znižane cene.
Nedelja, 22. aprila ob 15. uri: »Jurček«. Globoko znižane cene od Din 15.— navzdol. — Ob 20. uri: »X. Y. Z.« Uprizoritev »Dramskega studia Zveze kulturnih društev«. Premiera Ibsenove učinkovite drame »Nora« bo prve dni maja. V glavnih vlogah nastopita stara mariborska znanca, prvaka zagrebške drame, Hinko Nučič in Vika Podgorska.

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

